

La scomparsa di Ugo Attardi

Ugo Attardi halálára

Ugo Attardi, uno dei più poliedrici artisti italiani della seconda metà del Novecento, è scomparso nella notte a Roma all'età di 83 anni. Pittore e scultore di fama internazionale, aveva ricevuto solo qualche mese fa da Carlo Azeglio Ciampi il titolo di Grande Ufficiale della Repubblica, per i suoi meriti artistici e per aver saputo diffondere e valorizzare in tutto il mondo il genio e la creatività propri del nostro Paese.

Nato il 12 marzo del 1923 a Sori (Genova) da genitori siciliani, l'anno seguente si trasferisce a Palermo. Fondamentale nel suo percorso d'artista l'approdo a Roma, nel 1945, su invito dell'amico Consagra. Qui frequenta lo studio di Guttuso e già nel 1947 entra nel vivo del dibattito artistico partecipando (insieme alla Accardi, a Consagra, Dorazio, Guerrini, Perilli, Sanfilippo e Turcato) alla fondazione di "Forma I", il primo gruppo astrattista italiano del secondo dopoguerra. Ma poco dopo Attardi avverte la necessità impellente di un rinnovato e sia pur visionario rapporto col reale e si allontana definitivamente dall'esperienza astratta, mantenendone comunque alcune conquiste formali. L'artista dà vita a un personale espressionismo esistenziale fondato su una drammatica compresenza delle differenze: bellezza e deformità, tenerezza e violenza, esperienza corporea e dimensione onirica. A partire dagli anni Cinquanta partecipa più volte alla Biennale di Venezia e alla Quadriennale di Roma e presenta grandi mostre personali nei più importanti spazi espositivi italiani. Nel 1961 aderisce al gruppo *Il Pro e il Contro*, accanto a Calabria, Farulli, Gianquinto, Guccione e Vespignani. Un viaggio in Spagna lo induce alla riscoperta dei classici e all'approfondimento degli studi storici. Sono questi anche gli anni della stesura del romanzo *L'erede selvaggio*, pubblicato nel 1970 e per il quale otterrà nel 1971 il Premio Viareggio per la narrativa. Nel 1967 avvia una fervida attività di scultore e nascono, dopo *L'Addio Che Guevara* del 1968, alcuni gruppi lignei tra cui *L'Arrivo di Pissarro* del 1968-71 e sensualissimi bronzi, come *La Maga* del 1974. I suoi monumenti sono collocati nelle principali capitali europee e mondiali. Solo per ricordarne alcuni: *Il Vascello della Rivoluzione*, realizzato nel 1988, si trova a Roma, presso il Palazzo dello Sport; *Nelle Americhe*, del 1992, a Buenos Aires; il celebre *Ulisse*, del 1997, a New York; *Il Cristo*, del 2002, è entrato a far parte della collezione dei Musei Vaticani. Nel 2004, una scultura di Ugo Attardi raffigurante Enea è stata donata al popolo maltese e collocata all'entrata del porto della Valletta.

(Società Dante Alighieri)

Ugo Attardi, the painter, sculptor and writer, passed away in Rome on July 21. His art was displayed at the Venice Biennial in 1952 and in 1954, while his novel *L'erede selvaggio* (The Savage Heir) won the Viareggio prize in 1971. Among the most important public monuments sculpted by Attardi, we note *Il vascello della rivoluzione* (The Ship of Revolution) in the Eur quarter of Rome, *I sogni del re Normanno* (The Dreams of the Norman King) in Palermo, *Nelle Americhe* (In the Americas) on display in Buenos Aires, *Ulisse* (Ulysses) in New York, and *Enea* (Aeneas), a gift to the people of Malta installed at the entrance to the Port of La Valletta.

A római éjszakában, nyolcvanhárom évesen elhunyt Ugo Attardi a XX. század második felének egyik legsokoldalúbb olasz művésze. Nemzetközi hírvű festő és szobrász, aki néhány hónappal ez előtt vette át az Olasz Köztársaság elnökétől, Carlo Azeglio Ciampitól a köztársasági nagykeresztet művészeti munkássága elismeréseként, valamint azért, mert képes volt az egész világon népszerűsíteni azt a tehetséget és kreativitást, mely országunk sajátja.

Szicíliai szülők gyermekeként a Genova környéki Soriban született 1923. március 12-én. A következő évben Palermóba költözött a család. Elsősorban művészeti munkássága révén kerül Rómába 1945-ben barátja, Consagra meghívására. A fővárosban a Guttuso Intézetben tanul, és már 1947-ben bekapcsolódik a nagy művészeti mozgalmakba, és részt vesz a „Forma I”, azaz a II. világháború utáni első absztrakt művészeti csoport alapításában Consagra, Dorazio, Guerrini, Perilli, Sanfilippo és Turcato társaságában. Nem sokkal később azonban Attardi ráérez a reális világgal való kapcsolat szükségességére, ha megújított és sokszor képzeletbeli formában is. Ekkor végleg eltávolodik az absztrakt irányzattól, bár bizonyos új formai elemeket továbbra is megtart művészetében. Munkáiban egy sajátos, személyes expresszionizmus jelenik meg, melyben az ellentétek és a különbözőségek drámái, együttes jelenléte az alapvetően jellemző motívum: szépség és deformitás, gyengédség és erőszak, testi érzések és álmvilág. Az ötvenes évektől kezdve többször is részt vesz a Velencei Biennálén és a Római Quadriennálén, de nagy személyes kiállításokon, valamint másokkal együtt a legnagyobb olasz tárlatokon is megjelenik műveivel. A Pro és Kontra csoporthoz csatlakozik 1961-ben Calabriával, Farullival, Gianquintóval, Guccionéval és Vespignanival együtt. Egy spanyolországi utazása során kezdi felfedezni a klasszikusokat egyszer s mind elmélyítve történelmi ismereteit is. Ezekben az években születik meg *A vad örökös* című regénye is, melyet azután 1970-ben jelentet meg és 1971-ben megkapja érte a legjobb prózai műért járó Viareggio-díjat. Fergeteges szobrászati tevékenységbe kezd 1967-ben, melynek eredményeképpen születik meg 1968-ban az Isten hozzád Che Guevara, 1968-71 között néhány szoborcsoport köztük a Pissarro érkezése, valamint néhány érzelmekkel teli bronzszobor, mint például a *Tündér* 1974-ben. Említsük meg még néhány alkotását: az 1988-ban készült, a Római Sportcsarnokban látható *A forradalom hajója*; az 1992-ben készült, Buenos Aires-ben található *Amerikák*, az 1997 évi, New York-ban kiállított, híres „*Odüsszeusz*”. De említésre érdemes még a 2002-ben készített *Krisztus* című műve, mely a Vatikáni Múzeumok gyűjteményébe került. Ugo Attardi 2004-ben ajándékozta a máltai népnek *Eneasz* című szobrát, mely azóta is La Valletta kikötőjének bejáratánál áll.

(Dante Alighieri Társaság)